

Renáta Bohuslavová:
Pavel Tigríd v kontextu poválečného exilu

posudek diplomové práce
Ústav české literatury a komparatistiky FF UK

Tématem předložené práce se stala kulturně-politická činnost Pavla Tigrída, jedné z nejméně známých osobností českého poúnorového politického exilu, v letech 1948–1953. Sleduje autorovy texty v exilovém tisku a jeho relace v Rádiu Svobodná Evropa v souvislosti s jeho redakční a organizační činností v rámci prostředí československého exilu, a to s cílem: „na základě analýzy jeho tehdejší publicistiky ukázat, čím se Tigríd v rané fázi svého exilu konkrétně zabýval, jakým způsobem dokázal uchopit příslušná témata, jak interpretoval aktuální problémy, kam směřovala jeho pověstná kritika či jaká východiska nabízel a doporučoval ohledně dalšího směřování Československa“ (s. 2).

Práce je přehledně a logicky strukturována. Po úvodních kapitolách představujících v hlavních rysech proces a peripetie československého poúnorového exilu, jeho politické silové pole i zpravodajské pozadí (vše s úběžníkem Tigrídovy cesty a jeho vůdčí pozice – vedle Ferdinanda Peroutky i proti němu), podává užitečný přehled českých a slovenských exilových periodik, která vycházela ve sledovaném období v západním světě. Zaměřuje se poté na časopisy *Doba*, *Svoboda*, *Svobodný zítřek* a *Skutečnost*, jež byly určitým, resp. různým způsobem spjaty s Tigrídovými aktivitami; charakterizuje jejich podobu, zaměření a obsah. Autorka přitom vycházela z chvályhodné materiálové práce, tj. studia příslušných pramenů v knihovně Libri Prohibiti.

Podstatu práce tvoří kapitoly interpretující výběr z Tigrídovy publicistiky v daném období. Výběr sleduje především tematické okruhy v souvislosti s „myšlenkovými rovinami“ a postoji. Autorka tak podrobně vykládá texty, jež vyznačuje: „hledání budoucí vize a snaha nabídnout možnost řešení“ („PT jako vizionář“), odsouzení domácí inteligence, resp. s režimem „kolaborujícího“ spisovatelstva („PT jako kritik selhání elit“), téma vztahů s Němci a poválečného odsunu („Kam se poděla německá otázka?“), otázka politické reprezentace a reprezentativnosti, sporů a iluzí v exilu („Do švestkových knedlíků doma“), založení, význam a vnitřní vazby rozhlasové stanice Svobodná Evropa, jejíž mnichovské pracoviště Tigríd na čas vedl („Hlas svobodného Československa“) a jeho relace a aktuální komentáře ve vysílání Svobodné Evropy a jejich vztah k ostatní autorově publicistice, mj. s ideou tzv. gradualismu a s postižením masarykovských inspirací („PT jako radioman“).

V Závěru autorka přesvědčivě shrnuje své nálezy a charakterizuje pětileté působení Pavla Tigrída v letech 1948–1953, s rysy, jež propojují a překlenují jednotlivé tematické roviny – zejména hledání, intelektuální solitérství, politická nezávislost, kritičnost a polemičnost, etické akcenty, úsilí o nalezení východiska z dobové situace a programu do budoucna.

Předložená práce je v mnohém objevná. Je zpracována formálně pečlivě (překlepy nečetné), autorka formuluje s jistotou a poměrně precizně (až na výjimky, např. „Témata, jež Pavel Tigríd během prvních pěti let v exilu [...] akcentoval, nebylo přehršle mnoho“, s. 63). Funkčně osvědčuje reprezentativní znalost literatury předmětu (Tigrídovy práce uvedené mezi Odbornou literaturou ovšem vzhledem k tématu práce patří k pramenům); efektivně pracuje s poznámkami pod čarou.

Pro účely obhajoby lze vyznačit několik možností k prohloubení pohledu, resp. otázek k diskusi: Bylo by myslím účelné výrazněji vyznačit momenty kontinuity (nebo naopak proměny) v Tigrídově myšlení a pracích – jednak s předchozím obdobím 1945–1948 (výmluvná je v tomto ohledu např. antologie Milana Drápaly *Na ztracené vartě Západu*, 2000), v němž tkví Tigrídovo vlastní názorové formování ve vztahu ke komunistické totalitě, jednak v následujících desetiletích (s osou ve – zmiňovaném – *Svědectví*). S tím souvisí možnost více zdůraznit – vedle Tigrídovy názorové svébytnosti – i osobitost jeho psaní, stylu, a to i jako možnost poněkud akcentovat literární aspekty tématu, jež je povýtce politické a kulturní v širším slova smyslu.

Závěrem lze konstatovat: Renáta Bohuslavová ve své diplomové práci „Pavel Tigríd v kontextu poválečného exilu“ naplnila zadání a stanovený cíl, prokázala schopnost průzkumu a objevného interpretačního zhodnocení ne příliš známého dobového materiálu. *Doporučuji* její práci k obhajobě a navrhuji hodnocení *výborně* (příp. *velmi dobře* – v závislosti na průběhu obhajoby).

PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.

Praha 1. září 2018